

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

Vt Lite, Non Contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad
sententiam definitivam. Titvlvs VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

209

communicationis forte poterunt proferre sententiam, non tamen debuerunt super principio negotio definitam sententiam, lite non contestata, proferre: pradi-ctas causas sententias, imo causas denunciamus & in-stantes. Unde Tiren. Archiepiscopo de dimissis in mandatis, de cetero s. Marci instrumenta restituit: & etiam uni-versa, quae hujusmodi occasione sententiae, per se, vel per alios occupavit.

[Ad praesentiam nostram ven. f. n. Paphen. ep. ven. f. n. Acha-riensis & Briton. Episcoporū nobis literas praesentavit, sen-tentiam auctoritatis, quam super causa qua inter ven. f. n. Thyrren. Archiepiscopum ex una parte, & plebanos sancti Marci, ex altera parte inter ipsos Episcopi praesentavit: asserentem eorum idem Episcopos memoratos per suas literas, quod cum causam ipsam de rebus vestris super ipsorum terminandam, partes ad suam presen-tiam convocarent. Sed plebanus nec eorum literas, in quibus mandata vestra tenet et expressius recipere voluit, nec eorum se con-stituta praesentavit, sed secundo citatus, licet nec literas eorum rece-pisset, oratione tu apparuit, prius absentia sua causas alle-gans, & nihil aliud referens litterarum tenore, petens etiam reduci in regnum, ad ea locum ubi abesse, se statuo die ad eos redire praesentem.]

CAP. III

Ut lite non contestata rem esse contumax, si fieri poterit, mittitur ad ea possessionem, causa custodit: alias rem excommunicati-bus.

Idem Episcopo Brizensis.

De fraternitatis & devotio: [I & 7.] Consultatio-nem taliter duximus respondendum, quod si rem lite non contestata & se absentat contumaciter: talis causa est, quod actor possit in petitarum rerum possessio-nem induci, est in eadem causa custodia inducendus. Quod si causa talis fuerit, quod idem in possessionem ne-gant intermitteri s. ut juri pareat, per censuram ecclesias-ticam est contumacia compellendus.

[Consultatio praesentis, utrum si aliqui status legitimus per-sonae potest interire, iudex lite non contestata, contra ipsam causa sententiam pronuntiare, ut idem affectus tunc appellatur, si non iudex si consensum repraesentet, ad quod.]

CAP. IV

Requisita facta contra non contumacem, lite non conte-stata in causam non est nulla.

Idem in ditione & Henrico & Abbatis Avel.

& Carni ditione.

Accedens ad eadem Apostolicam nobilis vir Gu. g. Comes comes Britanniae proxima linea consan-guinitatis adtingat: & Archidiaconus eius sit clericus canonialis (qui eadem vicecomiti est adversarius prin-cipalis, utpote qui uxorem h. suam, & terram publice detinere praesentem) & magister P. de terra uxoris suae o-mnia, eadem n. favens eidem, & omnes sub di-rectione existant committit memorati, nec nisi per districtum iudicem, patet accessus ad eos, & ipsi (quibus causa in-ter ipsos & uxorem suam commissa fuerat) nunquam-que voluerunt, nisi in terra inimicorum suorum locum & terram assignare, quo sine motis periculo accedere non volebat: & licet literas non habuit de condu-ctio, si tamen mitti ei fuissent, non debebat credere his capitalibus inimicis: [I & 7.] Mandamus, qua-tenus cum propinquiores suis terrae nobilis tam dicitur,

Idem L. d. d. de condi. ex leg. b. Ca. 3. eod. tit. in 3. de condi. ex leg. d. introduci. e. de Curia. Dicitur de cond. ex leg. d. introduci. e. de Curia. b. Ca. 4. eod. tit. in 3. compulsi. b. Ca. 1. in 1. Ex quibus enim harum causarum oritur in-terdictum, quod per D. H. tradit Marjlan l. 1. s. praeterea, ff. de iur. iudic. l. 1. s. quod.

quam sua, & causa ipsa per vos commodius valeat termi-nari, cum ad vos securus a pateat accessus utrinque & partibus convocatis (si vobis confiterit, quod ante litem legitime contestatam, vel post appellationem ex promissis casibus interpositam, testes super consanguinitate contra matrimonium absque culpa contumaciae recepti fuisset) vos ad testationes hujusmodi decernatis irritas & in-anes, compellentes dictam nobilem, ut revertatur ad virum suum (quem inconsulte dimisit) ita quod postquam ipse vir plenariam restitutionem habuerit tam uxoris, quam terrae causam super matrimonio audiat: eamque sine canonico terminetis.

[Sed quia lite non contestata super consanguinitate testes recipere praesumptio est: & infra. Curritur in matrimonialibus causis non tam ad disjungendum quam ad coniungendum debentur existere praesentia, ne forte quod Deus conjunxit, homo non separet praesentat. d. de p. a. f.]

CAP. V

Lite non contestata non recipiuntur testes regulariter super prin-cipalis. Fallit in casibus hic annotatis: scilicet cum temerit de morte, vel absentia diuturna testium: tunc enim servata solemnitate hic postea possessionis etiam lite non contestata testes examinari. h. d. v. f. que ad 4. p. r. r.

Idem.

Quoniam & frequenter in dubium revocatur à mul-tis, an lite non contestata testes recipi valeant, auctoritate praesentium duximus declarandum, regulariter verum esse, quod lite non contestata non est ad receptio-nem testium procedendum. Nisi forte de morte testium timeatur, vel absentia diuturna: in quibus casibus, cum civiliter est agendum (ne veritas occultetur, & probatio-nis copia fortuitis casibus subtrahatur) testes, & valenti-diaris, & alii testes (de quibus aliqua rationabili causa timeatur) etiam lite non contestata sunt proculdubio admittendi, seu pars conventa sit contumax, seu sit ab-sens absque malitia, ut conveniri non possit. Sed si actor non convenit ad versus intra annum, ex quo conve-niri poterit, vel saltem receptionem hujusmodi testium non denunciaverit illi: ad testationes sic receptas non valeant, ne forte hoc procurerit in fraudem, ut processu temporis exceptiones legitimas ad repellendum testes, vel alia locum habere non possint.

Cum agitur de matrimonio carnali vel spirituali, possunt contra contumacem etiam lite non contestata testes recipi, & sententia deest intra fieri. Si vero reus est absens, sed non contumaciter, tunc in carnali non proceditur, sed expectatur absens. In spirituali vero, si agatur de contratto, statuitur iuribus antiquis: si de contrahendo, expectatur absens per sex menses. Sed de hoc ultimo, quando agitur de contrahendo, dic hodie ut in capi. quam sit. & capi. capitoli. ad elec. in un. ubi aliter est provisum. h. d.

Porro speciales causae possunt occurrere, in quibus casualiter est aliud observandum, ut (verbigratia) si sit per alicuius electione, vel copia maritali d. quibus moveatur, tunc enim (ne propter longam moram in spiritualibus & temporalibus patitur ecclesia laesionem, vel viro sine mulieri formationis occasio praebeat, maxime cum propinquitatis gradus opponitur lege di-vina prohibitus) in hujusmodi casibus (si contumax ap-paruerit, in quem fuit actio dirigenda, seu quia per-emptoria citatione recepta venire contemnit, seu quia malitiose seipsum occultat, & seu quia impedit, ne possit ad eum citatio pervenire) testes lite non conte-

a Securio. b utriusque. c Ca. eod. tit. in 3. compulsi. d contrahendo vel contracta, sed in qui abest contumax est, & sic variata h. s. g. si autem. sermo. ff. de iur. iudic. l. 1. s. quod. l. con-tumacia. causa non s. de reg. iur.

stata sunt merito ad utendum, & nihilominus (si de causa liquet) ad definitivam sententiam procedendum. Si vero aliter absens fuerit, & agatur de spirituali conjugio inter ecclesiam & praelatum jam contracto, electione maxime confirmata, illud in hoc articulo volumus observari, quod super expectatione talium personarum in sacris est canonibus definitum. Quod si forsitan agatur de spirituali conjugio contrahendo: is qui est in praelatum electus, per ipsorum sex mensium expectetur, nisi (pensatis negotiorum circumstantiis) per superioris providentiam magis vel minus fuerit extendendus.

Si autem de carnali conjugio sit agendum, tandiu alteruter conjugum expectetur, donec de ipsius a obita verisimiliter praesumatur: quia cum sine culpa sit absens, ut si captivitate, vel aegritudine, aut alio iusto impedimento forsitan teneatur, aut etiam propria, sed non malitiosa voluntate in remotis partibus moram facit, ut de facili vel in brevi citari non possit: ei quidem praesudicari non debet, cum habeat forsitan exceptiones legitimas ad intentionem contrariam elidendam: eo nequaquam obstant, quod de lapsu carnis possit opponi: quoniam in conjugio casus multi occurrunt, in quibus conjuges sine culpa, sed non sine causa contumaciter coguntur.

Ad perpetuam rei memoriam, vel cum agitur per vitam inquisitionis possessio regis sine litis contestatione recipi, & etiam publicari, h. d. sig. ad 4. In alius vero.

Sunt & alii casus similiter & speciales, in quibus absque litis contestatione legitime possunt testes produci, ut quando excessum inquitio, vel testium publicatio imminet faciendae.

Si res litem contestata est contumax, & agitur reali, mittitur actor in possessionem rei petite causa custodia: quam tamen recuperat reus veniens intra annum, si offerat cautionem de stando iuri, & restituat expensas: post annum vero litem non servatam, non auditur, nisi super proprietate. Sed si convenitur reali, quoniam auctore non possidet, nominabit Dominum in iudicio, & statuetur ei terminus, intra quem faciet Dominum comparere: qui si intra terminum non venerit, iudex illum citabit, quo adhuc non veniente, iudex mittit alterem in possessionem veram. Si vero reus contumax convenitur actione personalis, mittetur actor in possessionem bonorum ipsius rei, pro modo debiti declarati: & prima mobilium, secundo immobilium, si mobilia non existant: vel excommunicatur reus, h. d. sig. ad finem.

In aliis vero casibus prudenter est attendendum, utrum contumax reali actione, an personali conveniatur. Si reali, mittendus est actor in rei petite possessionem, ut ratio adfectus reus veniat responsurus. Qui si venerit intra annum (iudicio sibi praestita cautione, & ac exhibita satisfactioe congrua expensarum) possessionem recuperet. Quod si cautionem offerre neglexerit intra annum: actor post annum verus constituatur possessor: super proprietate duntaxat adverfæ parti defensione legitima reservata. Quod si super rebus immobilibus quilibet conveniatur, qui eas possidet nomine alieno, debet statim in iudicio Dominum nominare, certo dierum spacio à iudice & statuendo, eoque ad eius notitiam perducendo, ut vel ipse veniens, vel idoneum dirigens responsum, actoris intentionem excipiat. Si vero posttempus indultum, quod dispositum est, noluerit adimplere: tanquam lite, quæ ingreditur ex eo die, quo possessor ad iudicium vocatus est,

a Quot modi: prohibetur aliquis mortuus docet Odsfr. in lib. fin. C. de facto. eccles. Cyn. in l. si quidem C. fil. matr. Maranto in leg. is post. ubi ponit 23. modos. b De modo probandi iustam absentiam vid. in l. penult. §. ad crimen. ff. de publ. iudic. c In antiquis, casus speciales in quibus similiter, &c. d Vid. l. cum clericis. C. de Episc. & cleric. e al. finendo.

ad interrompendam praescriptionem iureiuramentis contestata, Dominum possessionis iudex citari & testibus legitimis evocabit: & tunc ipso in eadem libertate manente, negotium summam rationem dabit: omni allegatione absenti super principio possessionis reservata. Si autem super personali actione conveniatur, vel mittendus est actor in possessionem mobilium ipsius, vel immobilium, iureiuramentis contestata, pro modo debiti declarati: vel in contumacem est ecclesiastica sententia profertenda: in taliter, quod alterutra pars, quæ magis timere debet, iudex à principio sit contentus: ad alteram tamen non processurus, si hoc meruerit proterviam committens: qui veniens intra annum, vel post annum non audietur iuxta distinctionem in alio casu expressè notatam.

DE IVRAMENTO CALUMNIE.

mnix.

TITVLVS VII. CAP. I.

Clericus in causa ecclesie sua iuramentum calumnie praestare non debet: & per sejurare non cogitur, nec debet sine iuramento sententia.

Honorius secundus.

Inherentes vestigiis praedecessorum nostrorum centum graviores quæstiones per summum honorem terminari: [i & infra.] Legibus ita compertus esse cautum, ut nullus clericus praescripsumat. Alibi vero reperitur scriptum, ut contra nobiles personæ in primo liti exordio libere permissum calumnie, propter quod plenius veniant ad iuramentum clericis iurandum praestare debent, nisi officium delegare: qui illud constitutionem ecclesie ubi clerici iurare prohibentur. [i & infra.] Augustinus Constantino politanis clericis promulgatum. Insuper videtur idcirco ad alios non creditur pertinere. Veritas ista auferatur, secundum etiam descriptioem ipsius d. H. quondam Imperatoris, quæ iam iure habet & infra. Eius itaque interpretationem concordantes & divi [Marci] constitutionem ita interpretari non decernimus, ut ad omnium ecclesiarum clerico generaliter pertinere iudicetur. Nam cum iuramentum constitutionis decreverit, ut canones Patrum, non legere oporteat, & in nonnullis Patrum canonibus reservatur, ut clerici omnino iurare non debeant, quod est, ut totus clericalis ordo à iuramento calumnie stando sit immunis. Præterea futurum Principis iuramentum talis esse dignoscitur. Notitiam (divina & humana legis intentione servata) decernimus & iuramentum

a Dicitur, tribus, deest in vob. v. ex Regem. b In compilatione. b In impresso Honor. 2. sed ex dicitur. c veterem lectionem restituitur. d Honorium fructum imperatoris ut etiam observat Cont. eam ex ordine Capis. iuramentum non ex Henrico Imperatore mentione in hoc capis. habetur: v. d. Eugenius & fidei circa annum Christi 1158. Imperator Henricus habetur hoc decretal. post eum. Lateran. sed. dicitur Henricus capis. & cap. 2. eod. titul. in i. compilatione. dicitur Henricus in vob. Matiano. ut & infra paulo post. et in nonnullis quibusdam scriptis codicibus quales habet, sic scriptum erat: Imperator Henricus. Ilii autem scripturae: Marcius & Honorius scribitur in vob. ubi additur eam Henricus regis & Imperatoris esse. Ryland. April.

